

mely osztályban lehetetlen föladni, kitűnő tárgy lehet máshol. Csak annyi bizonyos, hogy megfelelő tételek kitalálása gyakran elég sok fejtörésbe kerül. Az is minden kétségen fölül állónak látszik, hogy jobb, ha a tétel pontosan körül van írva, mint ha szétfolyik a nagy általánosság keretei között.

Dr. Nagy József.

Egy érdekes pædagogiai kísérlet. A természettudományi oktatás reformtörekvéseinek jótékony hatását mutatja *Dr. Hinze* dessau tanár cikke a *Lehrproben und Lehrgänge* 105. füzetében. Úgy látszik, a természettudományok tanárainak legfontosabb jelszavai megtermékenyítik a humánus tárgyak tanárainak gondolkodását is és ők is arra törekednek, hogy tanításuk eredményességének, hatékonyságának érdekében mennél több szemléletet igyekezzenek nyújtani és mennél erősebben fokozzák a tanulók öntevékenységet. Cæsar «*De bello gallico*»-jának egyik legnehezebb részlete az, amelyben az író azt adja elő, hogyan építtetett katonáival hidat a Rajna fölött. A szöveg megértését az ismeretlen műszavak nagy száma is nehezíti, ezért szerző maga előre lefordította, és a tanulók közül csak az önként vállalkozókkal preparáltatta (24 közül 6). Hogy azonban a tanulók képzetei egészen világosak legyenek, elhatározta, hogy kisebb arányban (1 : 20) felépítteti a tanulókkal a hidat egy hegyi patakon. A tapasztalat azt mutatta, hogy az egész kísérletre elég egy délután, ha minden elő van készítve és a patak sincs nagyon messze. A tanulók kezdettől fogva nagy kedvvel segítették az előkészítést és az anyagot maguk hordták össze. A vezető elv az volt, hogy a tanulók maguk végezzenek mindent kezdettől végig. Ők kerestek megfelelő helyet, erről felvételt készítettek. Ez volt az előzetes munka. A főmunka részei a következők voltak: erődítmények a két parton, a fahasábok kimetszése egy közeli fűrészmalom hulladékaiból, három hídoszlop és áramtörő előállítás. Közben utalt szerző arra, hogy Cæsar minő újításokat létesített ebben a hídépítésben. A munka minden tekintetben eredményes volt és megérdemli a figyelmet mindazok részéről, akik a szerzővel együtt azon a véleményen vannak, hogy a szemléltetés és az öntevékenység a nevelésnek olyan két tényezője, amelyek mindig jótékonyan hatnak.

*

Az iskola és az egyén. Ily címen tartalmaz értekezést közöl *Münch* tollából a *L'Éducation* ez évi harmadik száma. Abból indul ki, hogy a most folyamatban levő szellemi áramlatok — bármennyire különböznek is egyébként — abban a követelésben egyet-

értenek, hogy az iskola fordítson külön figyelmet minden tanuló egyéniségére. A pädagogia története azt mutatja, hogy az iskola kezdetben nem volt tekintettel a gyermekek egyéniségére, azokat uniformizálni törekedett. Ha fel is ismertek egyéni különbségeket (pl. Quintilianus), csak egy megkülönböztetésre voltak tekintettel, arra, hogy a gyermek könnyen sajátítja-e el az iskola nyújtotta ismereteket, vagy sem. Az egyéniség első szószólói Vives és Comenius. Az ő hatásuknak tulajdonítható, hogy a nemesség nem elégedett meg azzal, amit a közös iskola nyújtott és külön nevelést kívánt a maga gyermekeinek. Montaigne erősen bírálja a nyilvános iskolákat, Locke és Rousseau is az ő nyomdokain járnak. Az egyéni különbségeket Rousseau nem állapította meg, de rávezette azokat, akik utána jöttek, pl. Pestalozzit. A romanticismus hatása alatt kezdik a gyermeki lélek anomaliáit, hibáit kutatni, de Wolff és Thiersch után megindul az uniformizáló reakció, amelynek hatására az oktatás a mechanizálódás felé tartott. A vezető elv az volt, hogy az osztályt tanítják, nem a gyermeket. A főbb azonban a tanítószemélyzet csekélyfokú lélektani képzettsége volt. Az újabb korszak közeledését a gyermeki szervezet és a gyermeki lélek vizsgálata készítette elő; ezeknek a vizsgálatoknak az eredményei csak nagyon lassan jutnak érvényre a nevelésben. Azonban erős a mozgalom, hogy az egyén jogai érvényesüljenek a nevelésben. De nem szabad egyik szélsőségből a másikba esni. A nevelés feladata az egyén szociális értékét kifejleszteni, nem pusztán jólétét szem előtt tartva kedvezni kifejlődésének. A nevelés ne ölje meg a tanuló képzeletét csak azért, hogy az emlékezetet és a gondolkodást fejlessze. Legyen tekintettel a gyermek hajlandóságaira. Az első dolog tehát, hogy ismerjük tanulóinkat. — Haladás van már e téren, hiszen a középiskola tanterve annyira sokoldalú, hogy bármilyen gyermek megmutathatja képességeit; azonkívül vannak mindenféle főiskolák, amelyek közül a tanuló tetszése és egyénisége szerint kiválaszthatja a neki legjobban megfelelőt. Sőt Amerikában az egyéni válogatásnak a lehető legnagyobb mértékben teret engednek már középiskolai fokon is. De kérdés, hogy ez a rendszer igazán a legmegfelelőbb-e, mert a fiatal gyermek talán még sem tudja maga megválogatni, hogy mire van szüksége és a jóakarató támogatásnak, irányításnak esetleg jó hasznát veszi. Nagyon jó megoldásnak látszik az, amelyet Poroszországban kezdenek bevezetni, hogy t. i. a felsőosztályok tanulói választhatnak a tárgycsoportok közül egyet, amelyben erősebben akarnak művelődni a többi tárgy rovására. Hasonlóképen kedvező alakulás, hogy a kaszárnyaszerű internátusok helyett kisebb otthonokat akarnak berendezni, amelyekben csak néhány tanuló van együtt. A fődolog azonban, hogy a tanár ismerjen minden gyermeket mennél alaposab-

ban. A tanárok azonban változnak; ezen segítene, ha könyvet vezetnénk minden tanulóról.

*

Az iskolai terem egészségtana. Ily című közleményében *Heinrich Pudor* vonzó leírását adja annak az iskolának, amelyet *Lady Lilford* dropmorei birtokán rendezett be birtokának régi parkjában. (*Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik* 1910. június.) Nemcsak az erdei jó levegő előnye az ilyen iskolának, hanem az a nyugalom és béke is, amely az iskolát körülveszi. Az iskolai terem egészségtanának tehát azzal kellene kezdődnie, hogy az iskolát kitelepítsük a zajos nagyvárosokból az erdőbe. Charlottenburg erdei iskolájának eszméje úgyis elterjed lassankint mindenfelé és egyes német városok (Frankfurt, Hamburg) azt tervezik, hogy egyetemüket csöndes erdők mélyén építik fel. De ki kellene vinni különösen az elemi és középfokú iskolákat, amit a mai fejlett közlekedési viszonyok között egyáltalán nem volna nehéz megvalósítani. Ha ezt megteesszük, akkor fog teljesülni az egészséges iskolai terem legfontosabb követelménye, hogy t. i. friss levegőt kapjon és mezei béke és csend övezze. Addig is, míg az iskolák ki nem kerülnek az erdőbe, pótoljuk ezt így, hogy az erdőt és a rétet vigyük a városba és az iskolák termeibe. Építsük az iskolákat széles ablakokkal és széles ablakdeszkákkal, melyeken elég hely van virágzó és kúszó növények számára. Az ablak közelében álljansk apró szobafácskák, a terem közepén pedig földdel övezett aquáriumok és terrariumok. Ezzel megadjuk a szemléltetés lehetőségét, belemarkolhatunk a való életbe és a növények ápolása sokféle alkalmat nyújt az erkölcsi képességek fejlesztésére. Jól berendezett szelöltetőkészülékek, világosra festett falú magas szobák, világos színű butorok gyarapítják a fényt és világosságot, jóra hangolják a gyermekek kedélyét. Az ilyen iskolába örömmel fog jönni a gyermek és öröm lesz rá nézve az ott tartózkodás.

*

A sieversdorfi nevelőtelep. A *Säemann* 5. számában *Tobien* ismerteti ezt az alig tízesztendősz telepet, amelyet a helység lelkésze, *Rohr* alapított azzal a gondolattal, hogy a menhelyeken levő gyermekek nevelését a népre kell bízni, de a népet rá kell nevelni a helyes útra. A nevelőatyákat *Rohr* szövetségbe tömörítette. Évente négyszer tart a szövetség nyilvános gyűlést, ahol minden gyermek neveléséről számot adnak. Ezekben a gyűléseken *Rohr* előadásokat tart a jelenlevők irányítása céljából. A gyűlésen megbeszélik a célszerű javításokat és a kiküszöbölendő hibákat. A szövetség nyolctagú választmánya támogatja a telep igazgatóját a felügyelet munkájában. Ez a választmány nagyon gyakran tart megbeszéléseket. — A telepen